Turkish Studies
International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/10 Summer 2015, p. 959-972
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8612
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

POSTMODERNİZMİN EKLEKTİK ANLAYIŞI VE AFİŞ TASARIMLARINA ETKİSİ*

*Merve YILDIRIM***

ÖZET

Küreselleşmenin yarattığı dinamikler sanatta farklı araçları, farklı bakış açılarını, önemli bir pazarı da yeni dünyaya empoze etmiştir. Anti modernist bir tavır olarak değerlendirebileceğimiz postmodernizmi Best ve Kellner şöyle ifade eder. *''Postmodernizm çeşitli sanatsal biçimlerindeki modernist üslubu karanlığa gömerek daha eski modern biçimler üzerinde tahakküm kuran, yeni bilinç ve tecrübe biçimleri yaratan genç kapitalist toplumun kültürel egemenidir. ''* (Best ve Kellner; 1998: 224). Eklektik bir yapıyı barındıran, özgün, üslup, nitelik gibi seçkinci nitelikleri olmayan, kitsch, karışık, kaos barındıran eserlerin oluşturduğu, kuralsız bir yapı içerisinde karşımıza çıkmıştır. Postmodernizm elbette modernizmin bir parçasıdır. Kelime anlamı olarak modern sonrası anlamına gelen postmodernizm; kelime anlamıyla sınırlı kalmayan, modernizme karşı bir eleştiri mahiyeti taşıyan bir kelimedir. Bir akım değildir (Şahin, 2012: 93). Çeşitli tartışma ve eleştirilere yol açsa da yeni düşünce, dünya algısı, Postmodenizm 1970'ler de, mimarı tasarımla başlamış, zamanla tüm sanat dallarını kapsamıştır. Modern hareketin klasiği reddeden üslubuna karşı bir protest tavır gibi görünse de geçmişe eğilimi, eski tarz ve akımların kullanıldığı malzemelerle yeni anlatım amacını gütmüştür. Aynı zamanda Eklektik bir yapıyı barındıran, özgün, üslup, nitelik gibi seçkinci nitelikleri olmayan, kitsch, karışık, kaos barındıran eserlerin oluşturduğu, kuralsız bir yapı içerisinde görülmektedir. İfade biçimi bazen kışkırtıcı ve küstah bazen de son derece ince ve duyarlı olarak karşımıza çıkmıştır. Postmodern eserlerin analizine baktığımızda postmodern yapıtların rastlantısal ele alınmadığı düzensizlik içinde aslında bir kavram ve bağlam içerisinde oluştugunu görmekteyiz. Tasarımlarda ise tesadüfi olanın güzelliğinin keşfedilmişliği ile işlevsel unsurları arasında soyut bir kavram anlatımını ele almıştır.Biçim, kurgu, imge, anlatım teknikleri konusunda ciddi Tipografik değişiklikler gündeme gelmiştir. Bu çalışma, postmodernizmin dayandığı kimi temel dayanakları saptayarak incelemek ve afiş tasarımlarındaki farklılıkları ve felsefesi üzerinde kimi olası etkilere dikkat çekmek üzerinedir.

Anahtar Kelimeler: "Postmodernizm, Eklektik, Modern Sanat, Tasarım.

---

* **Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.**

** Yrd. Doç. Dr. Giresun üniversitesi Görele Güzel Sanatlara Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü, El-mek: merveyildirim1@hotmail.com

ECLECTIC UNDERSTANDING OF POSTMODERNISM AND ITS' EFFECTS TO POSTER DESIGN

ABSTRACT

In 1970s'postmodernism started with architectural design and timely it contains all art branch however it caused some debates and criticise. postmodernism is seen like a protest behaviour against to clasical of modern act, it actually uses old style and trend material for giving new expression. Moreover; it is seen in solecistic structure with kitsch, complex, chaos artifacts, which have not good quality, originality, wordingand eclectic structure. Its' expression style confronts sometimes agitator and insolent and sometimes extremely polite and sensitive. According to postmodern artifacts analyzes, postmodern artifacts are not random actually they are being in context and consept in discord. It shows abstract concept between functional cohesion and accidental beauty in design. About form, fiction, image, expression techniques come up typographic variances. This study shows that examining and finding of postmodernisms' basic supporttives and poster design contrast and telling its affect on design.

Dynamics which are created by creatif globalism impose different equipment, aspects and important bazaar to World in art. We can call postmodernism like anti-modernism. So; according to Best and Kellner " Postmodernism obscures kind of art concept and modernist wording. It wields power too old modern style and it is a cultural sovereign on young capitalist society who create new ideas and experiment (Best ve Kellner; 1998: 224). Postmodernism comes out in chaos and complex structure but actually it is found indifferent way in kitsch and complexity namely it is elite and unique. we could not say postmodernism is different from modernism but it is a part of modernism. Postmodernism means that after modern time or period. But it is not limited with this meaning because it also carries critizing meaning to modernism. it is not a type of flow (Şahin, 2012: 93).

SUTRUCTURED ABSTRACT

In 1970s'postmodernism started with architectural design and timely it contains all art branch however it caused some debates and criticise. Postmodernism is seen like a protest behaviour against to clasical of modern act, it actually uses old style and trend material for giving new expression. Moreover; it is seen in solecistic structure with kitsch, complex, chaos artifacts, which have not good quality, originality, wordingand eclectic structure. Its' expression style confronts sometimes agitator and insolent and sometimes extremely polite and sensitive. According to postmodern artifacts analyzes, postmodern artifacts are not random actually they are being in context and consept in discord. It shows abstract concept between functional cohesion and accidental beauty in design. About form, fiction, image, expression techniques come up typographic variances. This study shows that examining and finding of postmodernisms' basic supporttives and poster design contrast and telling its affect on design.

Dynamics which are created by creative globalism impose on different equipment, aspects and important bazaar to World in art. We can call postmodernism like anti-modernism. So; according to Best and Kellner " Postmodernism obscures kind of art concept and modernist wording. It wields power too old modern style and it is a cultural sovereign on young capitalist society who create new ideas and experiment (Best ve Kellner; 1998: 224). Postmodernism comes out in chaos and complex structure but actually it is found indifferent way in kitsch and complexity namely it is elite and unique. we could not say postmodernism is different from modernism but it is a part of modernism. Postmodernism means that after modern time or period. But it is not limited with this meaning because it also carries critizing meaning to modernism. it is not a type of flow (Şahin, 2012: 93).

Postmodernism develops its' topic with modernist wording, protesting modernist understanding and ignoring past period or times. In an other way it contains eclectism and pluralism. (Giddens, 1998: 28).

Postmodernism art is like contunity of modern art, but it provides to us and design world, new concept and ideas for looking to art and artifacts. It expresses understanding of art and their values in a different aspects and shows eclectic understanding on art.

Postmodern artists stress and show that postmodern art is done without artistic concern and random moreover; they connect with past period which are started medieval period and ancient times, they affected romantism, neoklasism and uses collage and assemblage. they produce artifacts with understanding eclectic (synthetic) art. One of the most important feature in postmodern art; different art diciplines come together in art branches. Theatral contexts are contain three factors which are audience, artifact and artist. Namely postmodernism is unlimitness for in art

Postmodernisim expression arts shows themselves all art branches like visual arts, kinetic arts, spatial arts. And it escapes strict rules and lines for organizing art. Like all art branches, postmodernism is started to critize firstly architectural art and then dance, music, cinema, theatre branches. "These art branches and their products show postmodernism like plural, eclectic and mongrel process. ."(Yamaner,2007:180). "Postmodernism is not a modern understanding, but it is connecting with biologically because its' structure is being with modernism and modernism philosophy." (Şahin:253).

Postmodern art is being with interaction and combine with all studies so postmodern artists produce new ideas and they are affected from all branches and their products reflect it clearly. It shows that postmodernism is not random. It is produced with concept and context in chaos. postmodernisms' fundamental features are formal norms and methods. This emphasis on formal variety is a part of large distrust to modernist aesthetic. Postmodern theory is connected with scope and out of scope things in art. Some critizing defends that postmodernism includes from passing epistemology to ontology. another critizing says that postmodernism tends to frame which is far away from intelligence and they portrays modern artifacts.

Postmodernist applications are related to epitomising operation and its' methods apart from modernist otonomy. Context of art artifact is not excape from interaction furthermore we can see other artifacts. According to Owens, apart from modernist pioneers, we see some factors like forming of art, quotation, identification of phases, temporality, toing and froing on art.

Bearing to postmodernism is accepted in America effusively and excitedly in graphic design, therefore variety of visual expression equipment and exhibitions are showed. When we examine past periods, art and design caried from Europe to America. If we consider American culture and its eclectic structure, we are not surprized for postmodernisms' adopting.

Postmodernism becomes popular with some factors. Firstly; America is open minded for freedom and new ideas secondly; they have protest behaviour thirdly; they are like a monster to consume all things and also they are pragmatist. In this time graphic design is powerful industry. On the other hand women artists are activated in art world and design world. In design, different styles, shades, linear and unlinear perspectives, dynagonal lines and some geometrical factors are used. Visual variety and different designs are very important for design history. We can see that visuality and graphic design are caused new ideas and creativity to world.

Postmodernism develops two way in America in 1980s. First of all, applying to postmodern architectural style, secondly giving to new ideas and thinking to graphic design structure and history. Some architect uses clasical motives in front of a building so they create new and visual difference. These architects refuse modernist solidity and narrow ideas and they save their respect to eclectism.

Postmodernism is seen pioneer design countries. These are America, Duffy Design community, in England new tenderness and Neville Brody, in Nedherlands. Postmodernism brings international new style and it demolishes new comunucating webs, new media, international identifications in all over the World. Postmodernism provides context varieties, visual meaning, freedom, brave style poster designs. In this time, graphic design represents freedom, eclectic art and combines art and technology. Some studies have got clasical letter design but some has got geometrical forms. Postmodernism is not time, current and wording. It has critizing manner, eclectic plural and violator ideas (Şahin:253).

Key Words: Postmodernism, Eclectic, Modern Art, Design.

1-Giriş

Sanat uzunca bir süre Aristoteles'in belirttiği gibi algılanmış ve öykünmeci bir indirgeyişle ele alınmıştır. Sanat, Yunanca'da ''Mimesis'' (taklit) olarak adlandırılan ''temsil'' resmi üzerinden yapılagelmiştir (Erdoğan, 2013: 77).

''Oysa Platon, ünlü Devlet kitabında, öykünmeci sanatların gerçekten uzaklaştığını, ya da daha doğrusu, gerçeğin doğası hakkındaki düşünceyi bulandıracağını söylüyordu. Gerçekten de gerçeği aramak, öncelikle kendimizi dönüştürmek, şeyleri bizim için ifade ettikleri şey açısından

yargılamayı bir yana bırakıp, onlara kendi özlerinde oldukları halleriyle bakmak demektir '' (Lenoir, 2005: 37).

Modernizmin başlangıcını ''Danto'' Danto: belirtmekle birlikte bazı sanat tarihçileri gibi bu dönemin ilk temsilcilerinin Gougin ve Van Gogh olduğu belirtilir.

''Modernlikle ilgili tüm tanımlar, şu ya da bu şekilde zamanın geçişini gösterir. Modern sıfatıyla, yeni bir rejim, bir hızlanma, bir kopukluk, zamanın devrimi belirtilir. ''Modern'', ''modernleşme'', ''moderncilik'' sözcükleri belirdiğinde, bir karşılık içinde arkaik ve yerleşmiş bir geçmişi tanımlarız. '' (Latour, 2008: 17).

Sanat, arkaik ve sıradanlaşmış bir Avrupa sanatını yeni batı sanatına doğru yaklaştırırken empresyonizmle parlak bir döneme girmiştir.

''Modern sanat (benzer görsel özellikler dağarcığına sahip) bir stil değildir; bazı yorumculara göre belli bir yaklaşımın veya duyarlılığın simgesi olarak görülür. Yorumcular tutarlı bir özelliğin, kabul edilmiş sanatsal geleneklerden farklı olmak adına bilinçli bir çaba olduğunu savunurlar. Bu bağlamda modern sanat, yerleşik ve özellikle de muhafazakar sanat yapma biçimlerine karşı çıkan, radikal bir pratik türünü temsil eder'' (Whitham, Pooke, 2013: 17).

Küreselleşmenin yarattığı dinamikler sanatta farklı araçları, farklı bakış açılarını, önemli bir pazarı da yeni dünyaya empoze etmiştir.

''Çağdaş sanat sadece bu zamana ait olmakla kalmaz (çağdaşlığın asgari tanımı budur), sırf bu zamana sızmayı, yerleşmeyi ve mümkünse onu biçimlendirmeyi umutsuzca arzu etmesiyle ona değer atfeder. Bu büyük olumlama ritüelinin en iyi tezahürü, çağdaş sanatın bazı formları, pratikleri ya da mecazları (Aslında bazılarını da değil, hiçbirini) sanat diye adlandırılmaktan men etmeye yanaşmaması, hatta yer yer bunu düpedüz reddetmesidir (Aslında bu da, çağdaş sanatın tutarlı bir tavır namına sahip olduğu tek özelliktir)''(Dieter Roelstraete, 2013).

Anti modernist bir tavır olarak değerlendirebileceğimiz portmodernizm Best ve Kellner şöyle ifade eder. ''Postmodernizm çeşitli sanatsal biçimlerindeki modernist üslubu karanlığa gömerek daha eski modern biçimler üzerinde tahakküm kuran, yeni bilinç ve tecrübe biçimleri yaratan genç kapitalist toplumun kültürel egemenidir. '' (Best ve Kellner; 1998: 224).

Eklektik bir yapıyı barındıran, özgün, üslup, nitelik gibi seçkinci nitelikleri olmayan, kitsch, karışık, kaos barındıran eserlerin oluşturduğu, kuralsız bir yapı içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Modernist anlayış ve görüşlerinin çoğuna karşı tavır sergileyen postmodernist olarak niteleyebileceğimiz sanatçılar, modernizmin sanatın metalaşması, sürekli yenilikçilik, geçmişin reddi gibi konularla ilgili eleştirel tavır geliştirmişlerdir.

Postmodernizm elbette modernizmin bir parçasıdır. Kelime anlamı olarak modern sonrası anlamına gelen postmodernizm; kelime anlamıyla sınırlı kalmayan, modernizme karşı bir eleştiri mahiyeti taşıyan bir kelimedir. Bir akım değildir (Şahin, 2012: 93).

2- Postmodernizmin Eklektizm Anlayışı

Postmodernizm, pek çok modernist anlayışa karşı protest tavır sergileyerek sanatın metalaşması, geçmişin reddi, süregelen yenilikçi bir üslupla konularını geliştirmiştir.

Postmodernizm yiten kaybolan değerleri taşıyan standartlaşmış yaşam biçimlerine eleştirel bir bakış oluşturmuştur. İçerisinde eklektizm ve çoğulculuk özelliklerini barındırır (Giddens, 1998: 28).

Kısaca Postmodernizm ‘’çeşitli sanatsal biçimlerdeki modernist üslubu karanlığa gömerek daha eski modern biçimler üzerinde tahakküm kuran, yeni bilinç ve tecrübe biçimleri yaratan genç kapitalist toplumun kültürel egemenidir (Best ve Kellner, 1998: 224).

Postmodern sanat modern sanatın devamı niteliğinde ancak farklı kimliklere bürünmüş, yeni kavram ve bakış açıları geliştirmiş. Sanat anlayaşını farklı kültür özelliklerini (eklektik) sanatsal kavram ve görüşü formlarla ifade etmektedir.

Jean-François Lyotard, The Post-Modern Condition (Postmodern Durum) adlı kitabında postmoderizmi şöyle tanımlamaktadır:

‘*Eklektizm çağdaş genel kültürün sıfır noktasıdır: reggae dinlenir, western seyredilir, öğlen yemeği McDonald’s da akşam yemeği ise mahalli lokantada yenilir. Tokyo’da Paris parfümü sürülür, Hong Kong’da ‘’retro’’ giysiler giyilir; Bilgi, tv oyunlarının konusudur.’’* demiştir (Lyotard, 1997: 151).

Postmodern sanatçılar geçmişle yeniden bir bağ kurarak dünya ve yerel kültür özelliklerini Antik dönemden başlayarak, Ortaçağ, Romantizm, Neoklasizm akımlarından etkilenerek kolaj asamblaj gibi tekniklerle hatta postmodern sanatta eklektik nesnelerin sıradan objelerin, hiçbir sanatsal kaygı taşımaksızın rastgele yapıldığıda ifade edilmektedir. Eklektik (sentetik) bir sanat anlayışıyla çalışmalar üretmişlerdir.

Çoğulcu, eklektisist anlayışın öne çıktığı, özellikle güzel sanatlarda görülen, taklit, ironi, pastiş, kolaj, asamblaj gibi tekniklerin kullanıldığı sanat eserleri yaratılmış ve bu eserlerin yeni orijinaller olduğu ısrarla savunulmuştur. İnsanın varlık düzeyinin yeniden ortaya konduğu ve insan fikri ve keyfiyetinin aslında küçümsenecek bir durum olmadığı, sıradan insancıl hareket, tutum ve davranışların bile sanat olabileceği görüşü yaygın olarak benimsenmiştir (Şahin, 2013: 243).

Kowdo Eshun postmodern kültür ve görüntüsünü şu şekilde ifa etmiştir.

‘’Yapay kumaştan dikilmiş elbise usta işi bir taklit. Ragga berbat bir postmodern ve elbiselerin sentetik oldukları da su götürmez. Pejmürde görünüşlü ikinci-el grunge estetiğine sahip beyazların sokak stilinin tersine, otantik, olgun ve antika olana hiç ilgi yok. Bunun yerine bayağı dişilik gösteren adi kumaş ve dikimler var.’’ (Aktaran: McRobbie, 1999: 7).

Cevizci (2000: 71-86) Postmodern sanatın şu gibi özelliklerinden bahsetmektedir: Vurguyu içerikten biçim ya da üsluba kaydırma, pastişe değer verme, düzenliliği ve simetriyi reddetme, ironi bilincini geliştirme, günlük yaşamla sanat arasındaki sınırları silme, eklektizme, aktarılara, yapıntı ve rastlantısıllığa önem verme, tüm kültürel değerleri kucaklama vb.

Tarihsel bilincin gelişmesi ve eserlerde kullanılması modernizmin geleneksele karşı tutumuna ters düşecek nitelikte abartılmış, sanat eserlerinde herhangi bir nesnel görüntü alınarak rahatlıkla kullanılabilmiştir. Modern sanatta terk edilen boyasal resim anlayışı geri gelmiş, çağın teknik ve malzemeleriyle birlikte klasik üsluplar eserlerde yerini almıştır. Farklı kültür ve dönemlerin resim, heykel ve genel olarak sanat disiplinleri taklit edilerek geçmişle gelecek arasında bağ kurulmaya çalışılmıştır (Şahin, 2013: 243).

“Post” öntakısı İngilizce’de “Daha sonraki, bir şeyin sonrası, izleyen, arkadaki, ardıl” vb. gibi anlamlara gelir. Ne var ki post-modernizmin “Post”u modernden daha modern ya da avant - garddan daha modern olmak gibi ironik bir anlamı da içerir. Fransız düşünürü Jean-François Lyotard, bu hareketi kuşaklar arasındaki sürekli mücadelenin kapsamı içinde görmek eğilimindedir. Lyotard, mükemmel bir mantıksama ve biraz da sapkınlıkla şöyle demektedir: “ Bir yapıt önce post-modern olmak koşuluyla ancak modern olabilir. Bu anlamıyla post-modernizm sonuna gelmiş bir modernizm değil, son durumlar sadece…” (Şahin,2012:99).

Nesnenin yeni tanımında Marcel Duchamp'la sanatsal objelerin, gerçek anlamlarından sıyrılıp ifade edilen kavramlarının estetik süreç içerisinde, kişisel sanat anlayışını, değişik platformda izleyicilerle buluşturmuştur. Sanatçılar sanat eserlerini değiş-tokuş yaparak, yeniden tanımlamışlardır. Bunlara örnek; postiş, ironi, şizofren yapı sökümdür.

Yaygın kanının aksine, post-modernizm "anti-modernist" ya da gerici bir hareket değildir. Post-modernizm Freud, Einstein ve Henry Ford'unkiler gibi 20. Yüzyılın buluşlarının, geçirdiğimiz iki dünya savaşının ve kitle kültürünün dünyamızın görünüşünün parçaları olduğunu, olduğu gibi benimser ancak bundan bir ideoloji türetmeye kalkışmaz. Gene adından da anlaşılabileceği gibi post-modernizm varlığını içinden türediği modernizmeborçludur ancak, modernizmi sayısı çeşitlilikteki ilgi alanlarıyla birleştirmeyi öngörür (İskender, 1991a: 636).

Herhangi bir kavramın postunun oluşması için, önce kendisinin oluşması gerekir. Modern olarak nitelendirebileceğimiz resim örnekleri çok eskilere dayanır. Pierrot de la Francesca moderndir, bana göre, Tinteretto değildir. Lucas Cranash moderndir (taşıdığı erotizm ile), Modigliani en büyük moderndir, tabii ki Picasso, De Stael ve Klee, bunlar ve diğerleri kuruculardır. Modernin klasikle olan farkı gözden geçer, aynı dönemde yaşayan iki ressam tuvaldeki gerçekte farklı ağları yaşayabilirler. Fakat bir sayfa dolunca, yenisini açmak gerekiyor galiba. Geçmişin tutarlığı üzerine kurulmak istenen post-modernizm (ki bu deyim hiçbir akımı içermez) özgürce ve keyifle insanları yeni ve eleştirel bir boyuta sallamak ister. "Yüklü ve tarihi içeren bir yaklaşım türü " (Tanyeli, 1989: 28).

Postmodernizm, en iyi biçimde, edebiyat, resim, plastik sanatlar ve mimarideki stil ve akımlara işaret etmeyle sınırlandırılmalıdır. Bu kavram, modernliğin doğası üzerine estetik dönüşümün, çeşitli yönleriyle ilgilidir. Aramasının hazzı ve imgelemin ya da duyarlığın kavramla boy ölçüşmesinin acısıdır (Jameson vd., 1994: 57).

Postmodern sanatta öne çıkan özelliklerden biride: Farklı sanat disiplinlerinin bir arada gerçekleştirildiği sanatsal faaliyetlerdir. Teatral bir içeriğe kavuşan performans sanatlar, sanatın tüm sınırlarını kaldırarak izleyici- sanat eseri ve sanatçı üçlemini düzlem haline dönüştürmüştür.

Postmodernist anlayışı belirleyen çeşitlilik, çoğulculuk; eklektizm gibi, bulunan düşünürlerin ilgi alanlarının da hayli geniş boyutlu bir çeşitlilik içermesi sıradan bir rastlantı değildir. Dahası bütün bu adlar, bazı düşüncelerle de birbirini tamamlıyorlar. Böylece denilebilir ki, post-modernist ekletizmin birbirini tamamlayan her farklı yapı taşı, bu adamların birinin ya da bir diğerinin düşüncelerinden kaynaklanmaktadır (İskender, 1992: 22).

Eklektik sözcüğü Yunanca ve Latince ''seçmek'' anlamına gelen ''eligere'' kökeninden gelir. Ayrıca eski Yunanca ''eklektikos'' veya ''eklegein'' seçmek demektir. Seçmeci ve kaynaştırıcı sisteme tekabül etmektedir. Sözlük anlamı olarak da ''seçmecilik yanlısı, seçmeci'' olarak geçer. Felsefik anlamda ''Her sistemin sunduğunun en iyisini almak'' gibi algılanabilir. Farklı düşünce sistemlerinden seçilen öğretilerin ayrı bir sistem içinde birleştirilmesidir. Dogmatik tek bir sistemi değil sürekli kendini yenileyebilen ve değiştiren bir bütünü temsil eder.

Çeşitli düşünce sistemlerinin genelini benimsemeden, içlerinden belli öğeleri seçerek yeni bir sistem oluşturmaktır. Eklektizm günün düşünce sistematiğine ve kişinin akıl ve bilincine göre en iyi düşünce sistemini benimsemek amacına bağlı olarak değişkendir. Bu seçicilik; bilinç, akıl ve ruhun birlikte davranışları ile yapılmalıdır. Düşünceler sınırlardan, tek felsefeyi benimseyen dogmatizminden kurtulur. Sanat eserlerinde, düşünce sistemlerinde, felsefelerde, inanç sistemlerinde, bilimsel yaklaşımlarda öne çıkan belirgin temaları alıp farklı bir biçim yaratma durumudur. Felsefede kullanılan bir yöntemken Fransız düşünür Victor Cousin tarafından bir öğreti haline de getirilişitir. Fransızca elektizm sözü felsefede ''kurulmuş olan dizgelerden değişik düşünceleri seçip alan ve kendi öğretisinde birleştirerek yeni bir öğreti oluşturan'' anlamında

kullanılmaktadır. Bir öğreti geliştirip, ona takılıp kalınmaz. İnsanlığın birikimi her çağın katkısı ve zamanının ruhu ile yeniden gözden geçirerek sürekli yenilenmesidir. Öz ile ilgilenir.(http://blog.milliyet.com.tr/eklektik-metot-ve-eklektizm--secmecilik-/Blog/?BlogNo=119952)

Kellner, kitle kültürü ile postmodernizm arasında dolaysız ilişkiler olduğunu söyler. Modernizm, ''yüksek'' sanat ile popüler sanat arasında seçmesi bir ayrım yapmıştır. Postmodernizm tartışmaları da böyle bir ayrımın temsilcisi olmayan yeni kültür ürünlerinin ortaya çıkışı ile başlar. Dolayısıyla sanat için sanat görüşü postmodernizm için geçersizdi ve yüksek sanatın popülist kültürle iç içe geçmesi artık toplum eleştirisini de bambaşka bir düzeye kaldırarak eleştiri olanaklarını sınırlamıştı, çünkü yüksek kültür olmayanı belirlemek olanaksızlaşmıştı. Postmodern sanat ürünlerini artık modernist gözüyle tepeden bakmak olanağı kalmamıştı. Modernist sanat durmaksızın yapılan yeniliklerle dünyasının değişmesini istiyor oysa postmodernizm, dünyanın gerçekleriyle, hem eski hem de yeniyle uyum içindeydi ve onları birleştiriyordu. Yenilik ise postmodernistleri kendine çekmiş ama onlara zorunluluk olarak görünmemişti. Toplumsal alanda postmodernizm ortaya çıkışı ile sanayi toplumundan sanayi ötesi tüketim toplumuna geçiş bir arada gerçekleşmiştir. Bu süreçte, sanat, tüketimi attırma işlevini üstlenmiş ve bu nedenle de yüksek sanat postmodernistlerce popüler kültürle karıştırılarak tüketilir hale gelmiştir (Şahin, 2013: 247).

Katı değerlere sahip modernist sanat akımlarının karşısında çoğu zaman antiart, yıkıcı bir etkiye sahip olan postmodernizm, eleştirel türde birçok eser vermiş; izleyici açısından eserlerin yorumlanabilirliği, anlaşılanabilirliği tartışma konusu haline gelmiştir. Farklı açılardan yorumlanan ve geniş yüzeylere dağılan postmodernizm, kaygan bir zemin üzerinde varlığını devam ettirmektedir (Şahin, 2013: 109).

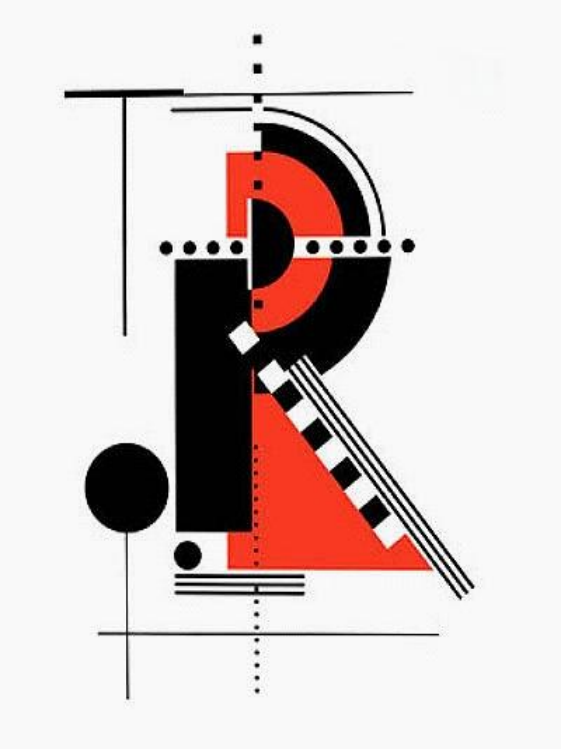
3-Postmodernizmin Afiş Tasarımına Yansımaları

Postmodern'in tasarımdaki eğilimi grafikte ilk önceleri, İsviçre stilinde çalışan ve bu stilin biçimsel vokabülerini geliştirmek isteyen kişilerin çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Kökü 1970'lerde olan ve bir temel felsefesi ve ortak bir çizgisi olmayan bu yaklaşım grafik tasarımına bir biçim ve hareket çeşitliliği getirerek özgür ve dışa vurumcu bir çağı başlatmıştır. Amerika'da 'Yeni Dalga', 'İsviçre Punk', 'Pluralizm', 'West Coast', 'Postmodern', 'Avant-garde' ve 'Deco' gibi çeşitli isimler alırken, etiketlere fazla önem vermeyen Avrupa'da hepsi de yeni bir deneysel tavırla olmak üzere birey veya grupların etkileşim ve yönelişlerine göre özgün ve farklı çalışmalar olarak ortaya çıkmıştır. ''İşlev biçimi belirler'', felsefesini savunan tasarımcılar, dekoratif öğelerin abartılması ve enformasyonunun salt görsel estetikle ele alınmasına şiddetli karşı çıkarken, başka bir kesim de bu yeni akımı geçici bir moda olarak almış, fakat kalıcı bir biçime dönüşmesi ve hatta kendi çalışmalarına yansıması karşısında şaşkına dönmüştür. Bu yeni eğilimin yanında yer alanlar ise, tasarımın özgürlüğe kavuşmasının yeniden keşfi olarak aldıkları bu yaklaşımı, son derece olumlu bir gelişme olarak görmüşlerdir (Bektaş, 1996: 230).

Ve küstah bir biçim aldığı gibi bazen de son derece ince ve duyarlı olabilen 1980'lerin bu yeni yaklaşımı, duygu ve hayal gücünü yüreklendiren, şok etkisi yaratmayı amaçlayan bireysel bir tutumla kısaca bir önceki 10 yılın sistem ve mantığının veremediği ne varsa, onlara kapılarını açmıştır. Geçmişteki ''less is more'' (az ve öz) ilkesinin aksine, tasarım alanı elemanlarla doldurulmuş, büyük oranda fotoğraf ve fotomontaj unsurlarına ve popüler kültürün görüntülerine yer verilmesi ve bilgisayardan fotokopiye kadar bir dizi hızlı medyanın tasarım malzemesi haline gelmesi, illüstrasyon anlayışının hakim olduğu eski dönemin el becerisine dayanan anlayışını geçmişte bırakmıştır.

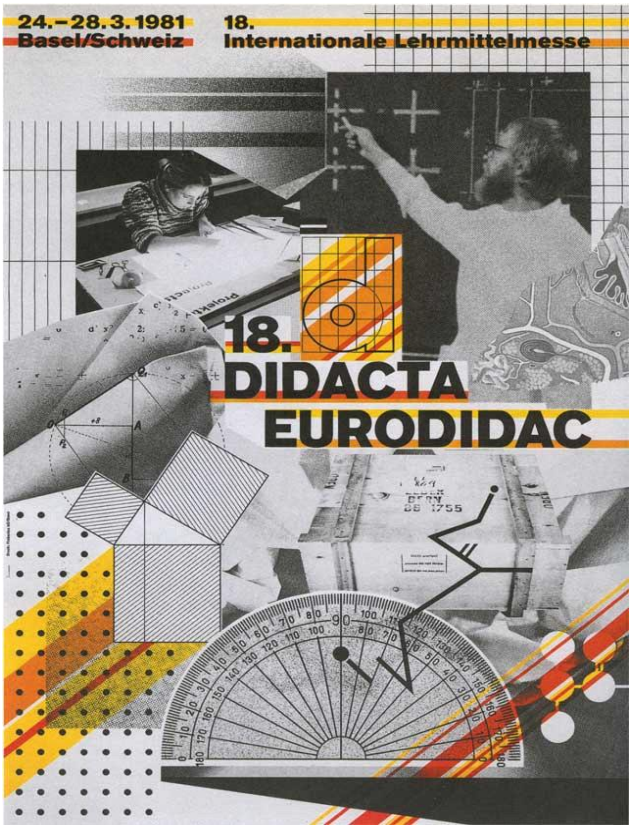
Tasarımlarda bu dönemde tesadüfi olanın güzelliğin keşfedilmiş işlevsel unsurlar. Soyut anlatım olarak ele alınmıştır. Tipografi konusunda ciddi değişiklikler gündeme gelmiştir. Bunlar, harf ağırlıklarını - bazen tek bir sözcüğün içerisinde – kontrastlık uyandıracak şekilde farklı kullanmak; önce bir grid (kanava) oluşturup, sonra onu bozmak; Piet Zwart'ın yarım asır önce yaptığı gibi alanın bütününü bir gerilim ortamı olarak ele almaktır. Bazen de yazıyla birlikte yer alan çizgi ve şeritler diyogonal bir doğrultuda yerleştirilmiştir (Bektaş, 1996: 231).

Tabii bu dönemde afişlerde kullanılan tipografik düzenlemeler uluslararası tipografik stile aykırı tasarımlar üretmiştir. Rosemarie TISSI'nin çalışmalarında daima güçlü bir grafik anlatım kompozisyon alanlarının olağandışı düzenlemeleri dikkati çeker.



Resim 1-Rosemarie Tıssı

Yeni tasarım yaklaşımını geliştiren isimlerden biride Wolfgong Weingart (1941) karmaşık görsel enformasyonları üst üste yerleştirip tipografiye resimsel imayla değişik bir üslup getirmiştir.



Resim 2-Wolfgong WEİNGART 18.Uluslararası Eğitim Fuarı 1981

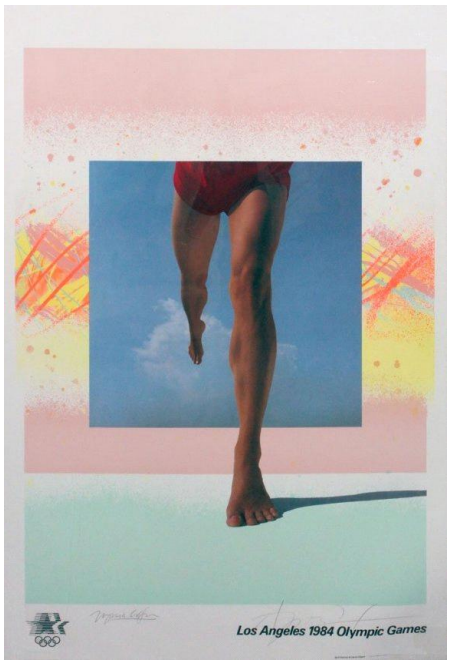
Wolfgong WEİNGART sadece tipografik tasarım yapmaktan vazgeçerek görsel iletişim araclarından biri olan kolaj tekniğini çalışmalarında kullanmıştır.

Grafik tasarımdaki postmodern yönelişler, Amerika da büyük bir çoşku ve heyecanla kabul edilmiş ve çok çeşitli görsel anlatım araçları, sergilemeleri ortaya çıkmıştır. Tarihe baktığımızda sanat ve tasarımın Avrupa'dan Amerika'ya taşınmış olduğunu görmekteyiz. Amerika'nın kültürünün özündeki eklektik yapısını göz önüne alırsak postmodernizmi çabuk benimsemesi bizi şaşırtmaz.

Amerikanın özgürlükçü, yeniliğe açık girişimci ve protest tavrı, diger yandan her türlü nesneye tüketim canavarı gibi yaklaşması ve pragmatist tavrı postmodern akımın gelişmesine yaygınlık kazanmasına zemin hazırlamıştır.

Amerika da New Wave (Yeni Dalga) akımı bilgisayar kullanımına yer vermiştir.1980'lerde Ronald Reagan'ın başkan seçilmesi A.B.D. dünyada güç sembolü olmuştur. Bu dönemde grafik tasarım güçlü bir endüstri haline gelmiştir. Ve kadın tasarımcılar bu dönemde çok aktif olmuşlardır. April Greıman mekan yorumlamalarına yeni bir bakış açısı getirmiştir. İki boyutlu olan tasarımlara derinlik duygusu sağlamıştır.

April Greıman Üst üste binen biçimler, doğru veya ters perspektif izlenimi veren diyagonal çizgiler, resmin içine doğru giden üstüne çıkan veya geometrik elemanların arkasına doğru, hareket ediyor izlenimi veren çizgiler, biçimler,gölgeler ekleyerek boşlukta duruyormuş izlenimi veren tasarımlar yapmıştır (Bektaş, 1996: 236).



Resim 3- April GREIMAN, Jayme odgers.1986 Olimpiyat oyunları afişi.

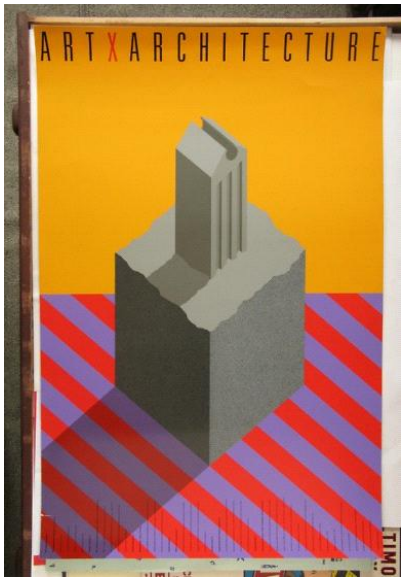


Resim 4- April GREIMAN, Jayme odgers.2000

Amerika da 1980'li yıllarda postmodern akım iki şekilde gelişmiştir. Birincisi Postmodern mimarinin biçimlerine başvurma ikincisi ise Grafik tasarım tarihini yeniden canlandırmadır. Mimaride bağnaz modernist yalınlığı redetme neo klasik bir eklektisizmi savunan mimarlarca pre-modernist unsurları yani klasik süsleri binanın ön yüzüne yerleştirerek görsel farklılık yaratmışlardır.



Resim-5 Michael VANDERBLY 1984 Poster



Resim-6 Michael VANDERBLY . San Fransisco Sanat ve Mimarlık konferansı Afişi

Modern afiş tasarımlarında neo-klasik unsurları ve postmodernzmi sayfa tasarımına taşıyan Michael VANDERBLY düzenleme açısından soyut kompozisyon elemanlarını tipoğrafik ve görsel unsurlarda kullanmıştır.

Bu dönemde grafik tasarım, özgür, eklektik ve sanatla teknolojiyi bir araya getiren bir tasarım yaklaşımını gözler önüne sermiştir. Bazı çalışmalarda klasik harf tasarımları varken bazılarında güçlü geometrik biçimler dışavurumcu bir nitelik kazanmıştır.

SONUÇ

Postmodernizm anlatı sanatları, görsel, uzamsal ve kinetik sanat dalları gibi sanatın tüm alanlarında kendini göstermesi de yine aynı bağlamda, kesin sınırları çizmekten kaçan bir yolla gerçekleşmektedir. Doğal olarak yine hemen hemen tüm sanat akımlarında olduğu gibi postmodernizmde öncelikle mimarlık alanında daha yoğun bir biçimde tartışılmaya başlamış, giderek dans, müzik, sinema ve tiyatro gibi sanatları etkilemeye başlamıştır. Sözü edilen sanat dallarından verilen ürünlerde kullanılan kavramlar ve özellikler postmodernizmi çoğulcu, melez ve eklektik bir süreç olarak göstermektedir."(Yamaner, 2007:180). Postmodernizm modernist bir anlayış değildir fakat modernizmle biyolojik bağı bulunan ne kadar inkar edilmiş olsada yapısını modernizm ve felsefesinin üzerine kuran bir anlayıştır (Şahin:253).

Postmodern sanatı oluşturan akımların pek çogunun birbiriyle etkileşimi ve iç içe geçmesi, postmodern sanatçıların değişik fikirleri gündeme getirmelerine karşılık birçok akımın etkilerini eserlerinde görmek mümkündür. Bu durum postmodern eserlerin aslında raslantısal olmadıklarını kaos içerisinde dahi bir kavram ve bağlam içerisinde üretildiklerini de göstermektedir. Postmodernizmin başlıca özelliği biçimsel norm ve yöntemlerin çeşitliliğidir. Biçimsel çeşitlilik üstüne yapılan bu vurgu modernist estetiğe duyulan geniş güvensizliğin bir parçasıdır. Sanattaki postmodern kuramlar çogunlukla kapsadıkları ve kapsam dışında bıraktıklarıyla bir bağ oluştururlar. Bazı eleştiriler postmodern hassasiyetin bilgi kuramından varlık bilimene doğru bir geçişi içerdiğini savunur. Kimileri de beden yönünde eğilim gösteren ustan, akıldan uzaklaşan çağdaş yapıtları betimlemeyi yeğlemişlerdir.

Postmodernist uygulamalar, modernist otonomi ile değil, temsil etme işlem ve yöntemlerinin günümüzdeki düzey ve alanı ile ilgilidir. Sanat yapıtlarının içeriğinde etkileşim kaçınılmaz olup bir başka sanat yapıtını görebiliriz. Owens'e göre Modernist öncülerden farklı olarak çeşitli eğilimlerde olup sanatını biçimlendiren, alıntılama, evre belirleme, geçicilik daldan dala sıçrama mezeleştirme gibi etkenleri görmekteyiz.

Tasarımda sınır tanımayan postmodernizm Amerika'da, Duffy Tasarım Topluluğu, İngiltere'de yeni eğilimler ve Neville Brody, Hollanda da Tasarımda öncü ülkeler arasında yer almıştır. Dünya çapında ki yeni iletişim ağları, yeni medya, ulusal kimlikleri yıkarak uluslararası yepyeni bir tarz getirmiştir. Özgürlükçü, cesur, cevval tavrı afiş tasarımlarına sayısız şekilde görsel anlam ve kavram çeşitliliği sağlamıştır.

Postmodenizm bir akım, dönem üslup olmaktan çok eleştirel bir tutum ve kural tanımazlığın olduğu çogulcu (eklektik) bir fikre sahip olmuştur (Şahin:253).

KAYNAKÇA

BEST Steven ve KELLNER, Douglas (1998). Postmodern Teori. (Çeviren: Mehmet KÜÇÜK) . (1.Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

BEKTAŞ, Dilek, (1996). Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, İstanbul.

CEVİZCİ, Ahmet, (2000). Felsefe Terimleri Sözlüğü.(1.Baskı). İstanbul: Pradigma Yayınları.

DİETER, Roelstraete. (2013), Çağdaş Sanat Ne Değildir?: Jena'dan Bakmak, Çağdaş Sanat Nedir? Modernlik Sonrasında Sanat, Artun, A, Örge, N. (Ed.) , İstanbul: İletişim.

ERDOĞAN, Melih, (2015). " Küresel Çağda Çağdaş Sanat ve Küresel Sanat Pazarı", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 15, Sayı 1, ss. 75-98.

GİDDENS, Anthony (1998). Modernliğin Sonuçları. (Çeviren: Ersin KUŞDİL). (2. Baskı), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

İSKENDER, Kemal (Ağustos 1991a). "Post-Modernizmin Kökeni ve Değerleri", Sanat Çevresi, Sayı: 154.

İSKENDER, Kemal (Şubat 1992). "Post Modernizmin Düşünsel Temelleri Üzerine" Sanat Çevresi, Sayı: 160.

JAMESON, Fredric, HABERMAS, Jürgen, LYOTARD ve Jean François (1994). Postmodernizm. (Çeviren: Necmi ZEKA). (2. Baskı). İstanbul: Kıyı Yayınları.

LYNTON, Norbert (1991). Modern Sanatın Öyküsü. (Çevirenler: Cevat ÇAPAN ve Sadi ÖZİŞ). (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

LYOTARD, Jean-François (1997). Postmodern Durum. (Çeviren: Ahmet Çiğdem). (2. Baskı). Ankara: Vadi Yayınları.

LATOUR, B. (2008), Biz Hiç Modern Olmadık, İstanbul: Norgunk.

LENOİR, B. (2005), Sanat Yapıtı, İstanbul: Yapı Kredi.

MCROBBİE, Angela (1999). Postmodernizm ve Popüler Kültür. (1. Baskı). (Çeviren: Almıla Özdek). İstanbul: Sarmal Yayınları.

RANCİÈR, J. (2008), Estetiğin Siyaseti, Sanat ve Siyaset, Artun, A.(Ed.), İstanbul: İletişim.

ŞAHİN, Hikmet, (2013). Karadeniz Araştırmaları Dergisi .Sayı 36 • 235-255

TANYELİ, Yavuz (15 Temmuz 1994). "Bu İşler Böyledir", Gösteri, Sayı: 27.

WHİTHAM, G. & Pooke, G. (2013), Çağdaş Sanatı Anlamak, İstanbul: Optimist.

YAMANER, Güzin (2007).Postmodernizm ve Sanat. (1. Baskı).Ankara: AlgıYayınları.

(http://blog.milliyet.com.tr/eklektik-metot-ve-eklektizm--secmecilik-/Blog/?BlogNo=119952)

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

YILDIRIM, M., (2015). "Postmodernizmin Eklektik Anlayışı ve Afiş Tasarımlarına Etkisi / Eclectic Understanding Of Postmodernism And Its' Effects To Poster Design", TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/10 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8612, p. 959-972.